

BELASTINGFRAUDE OBSTAKELS

EU-landen vrezen inkomstenverlies na btw-hervorming

Animo voor aanpak van miljoenenfraude ontbreekt door zorgen over de kosten

Klaas Broekhuizen
Amsterdam

Hoewel de btw-fraude in de Europese Unie (EU) jaarlijks meer zou bedragen dan € 100 mrd, lijkt het animo om dit aan te pakken met een steviger btw-systeem te ontbreken. Hier zit vooral een financieel motief achter.

'Eedere aanpassing kost de Europese overheden miljarden aan investeringen en dan moet nog maar blijken of het werkt', zegt Redmar Wolf van advocatenkantoor Baker&McKenzie. Wolf is in 2010 gepromoveerd op btw-fraude en is nu bijzonder hoogleraar aan de Vrije Universiteit. 'Daar moeten 28 lidstaten het dan ook nog eens over eens worden. Veel lidstaten zeggen: "Oké, ik weet dat ik nu iets misloop door fraude, maar ik haal wel heel veel binnen. Na een aanpassing moet dat nog maar blijken."' Iedere aanpassing ruikt ook als machts-overdracht naar Brussel. Dat is voor veel landen lastig, merkt Wolf op, hoewel juist de btw de enige belasting is waarvan de bandbreedte van de tarieven en de randvoorwaarden door Europa worden voorgeschreven.

Dan is er het forse verschil in belastingmoraal tussen noord en zuid. Dat bemoeilijkt overeenstemming. 'Griekenland aanpakken', dat zou volgens Rogier Vanhorick van Deloitte bijvoorbeeld veel opleveren. 'Griekenland is kampioen als het gaat om het niet betalen van btw, met Portugal, Spanje en Italië in het kielzog. Nederland mist zo'n 5% van zijn btw-inkomsten, maar Griekenland 42%. Daar is een grote zwarte markt. De controle en de naleving zijn er een stuk minder.' Van-

Animo
'Iedere aanpassing kost de overheden miljarden aan investeringen'

Cultuurverschil
'Griekenland is kampioen als het gaat om het niet betalen van btw'

Alternatief
'Dit is feitelijk het einde van het btw-systeem, maar zo zijn we wel van die btw-fraude af'

horick noemt het 'grielijk' dat noordelijke EU-landen hierin zo ver voorlopen op mediterrane leden, ook met techniek en automatisering.

Vanhorick is het eens met Wolf dat landen vrezen voor verlies aan inkomsten na een aanpassing. Stel dat de btw wordt vervangen door een kleinhandelsbelasting of 'sales tax', die alleen de eindafnemer in rekening wordt gebracht — een grote vereenvoudiging en het einde aan de enorme kasstromen bij de belastingdiensten. Dat laatste is fijn voor bedrijven, maar slecht voor de schatkist.

'Landen verdienen bij elkaar jaarlijks misschien wel een veelvoud van de genoemde € 100 mrd aan fraude, doordat ze het geld later teruggeven aan ondernemers dan dat ze het ontvangen', zegt Vanhorick. 'Daar zit ook in Nederland soms twee tot drie maanden tussen. Een land als Italië betaalt vrijwel nooit de btw aan buitenlanders terug, daar moet je er soms vijf jaar op wachten. Zo gaan in Europa werkelijk enorme bedragen heen en weer. Ik was pas bij een cliënt die na een jaar € 10 mln btw over haar verkopen moest afdragen, maar gedurende het jaar was er wel € 6 mrd aan btw ingekomen en weer uitgegaan. Dat zijn echt enorme kasstromen.'

Bart van Zadelhoff van KPMG, tevens hoogleraar in Groningen, zou die stap via een zogenoemde 'integrale verlegging' van de btw naar een kleinhandelsbelasting wel willen zetten. 'Dit is feitelijk het einde van het btw-systeem, maar zo zijn we wel van die btw-fraude af', zegt hij. 'De Belastingdienst moet dan wel meer controleren bij de eindverkopers. Bijvoorbeeld bij het restaurant dat voor een deel zwart gaat werken. Maar dan heb je het over kleine bedragen, en niet over de vele tonnen tegelijk die fraudeurs nu buitmaken.'

Gegeven dat een Europese aanpassing niet ophanden is, steunt Van Zadelhoff het voornemen van de Belastingdienst om zo veel mogelijk betrokken partijen te betrekken in de fraudebestrijding: van notarissen tot bonafide bedrijven. De Belastingdienst bestraft bedrijven die te goeder trouw in een btw-carroussel zijn beland als ze de achtergrond van hun afnemer of leverancier onvoldoende hebben gecontroleerd.

Van Zadelhoff: 'Het inzetten van die sociale controle is goed en het bestraffen van onoplettende bedrijven houdt ze wel netjes. Als je met een nieuwe leverancier gaat werken, waarbij het bovendien me-

horick noemt het 'grielijk' dat noordelijke EU-landen hierin zo ver voorlopen op mediterrane leden, ook met techniek en automatisering.

Vanhorick is het eens met Wolf dat landen vrezen voor verlies aan inkomsten na een aanpassing. Stel dat de btw wordt vervangen door een kleinhandelsbelasting of 'sales tax', die alleen de eindafnemer in rekening wordt gebracht — een grote vereenvoudiging en het einde aan de enorme kasstromen bij de belastingdiensten. Dat laatste is fijn voor bedrijven, maar slecht voor de schatkist.

'Landen verdienen bij elkaar jaarlijks misschien wel een veelvoud van de genoemde € 100 mrd aan fraude, doordat ze het geld later teruggeven aan ondernemers dan dat ze het ontvangen', zegt Vanhorick. 'Daar zit ook in Nederland soms twee tot drie maanden tussen. Een land als Italië betaalt vrijwel nooit de btw aan buitenlanders terug, daar moet je er soms vijf jaar op wachten. Zo gaan in Europa werkelijk enorme bedragen heen en weer. Ik was pas bij een cliënt die na een jaar € 10 mln btw over haar verkopen moest afdragen, maar gedurende het jaar was er wel € 6 mrd aan btw ingekomen en weer uitgegaan. Dat zijn echt enorme kasstromen.'

Bart van Zadelhoff van KPMG, tevens hoogleraar in Groningen, zou die stap via een zogenoemde 'integrale verlegging' van de btw naar een kleinhandelsbelasting wel willen zetten. 'Dit is feitelijk het einde van het btw-systeem, maar zo zijn we wel van die btw-fraude af', zegt hij. 'De Belastingdienst moet dan wel meer controleren bij de eindverkopers. Bijvoorbeeld bij het restaurant dat voor een deel zwart gaat werken. Maar dan heb je het over kleine bedragen, en niet over de vele tonnen tegelijk die fraudeurs nu buitmaken.'

Gegeven dat een Europese aanpassing niet ophanden is, steunt Van Zadelhoff het voornemen van de Belastingdienst om zo veel mogelijk betrokken partijen te betrekken in de fraudebestrijding: van notarissen tot bonafide bedrijven. De Belastingdienst bestraft bedrijven die te goeder trouw in een btw-carroussel zijn beland als ze de achtergrond van hun afnemer of leverancier onvoldoende hebben gecontroleerd.

Van Zadelhoff: 'Het inzetten van die sociale controle is goed en het bestraffen van onoplettende bedrijven houdt ze wel netjes. Als je met een nieuwe leverancier gaat werken, waarbij het bovendien me-

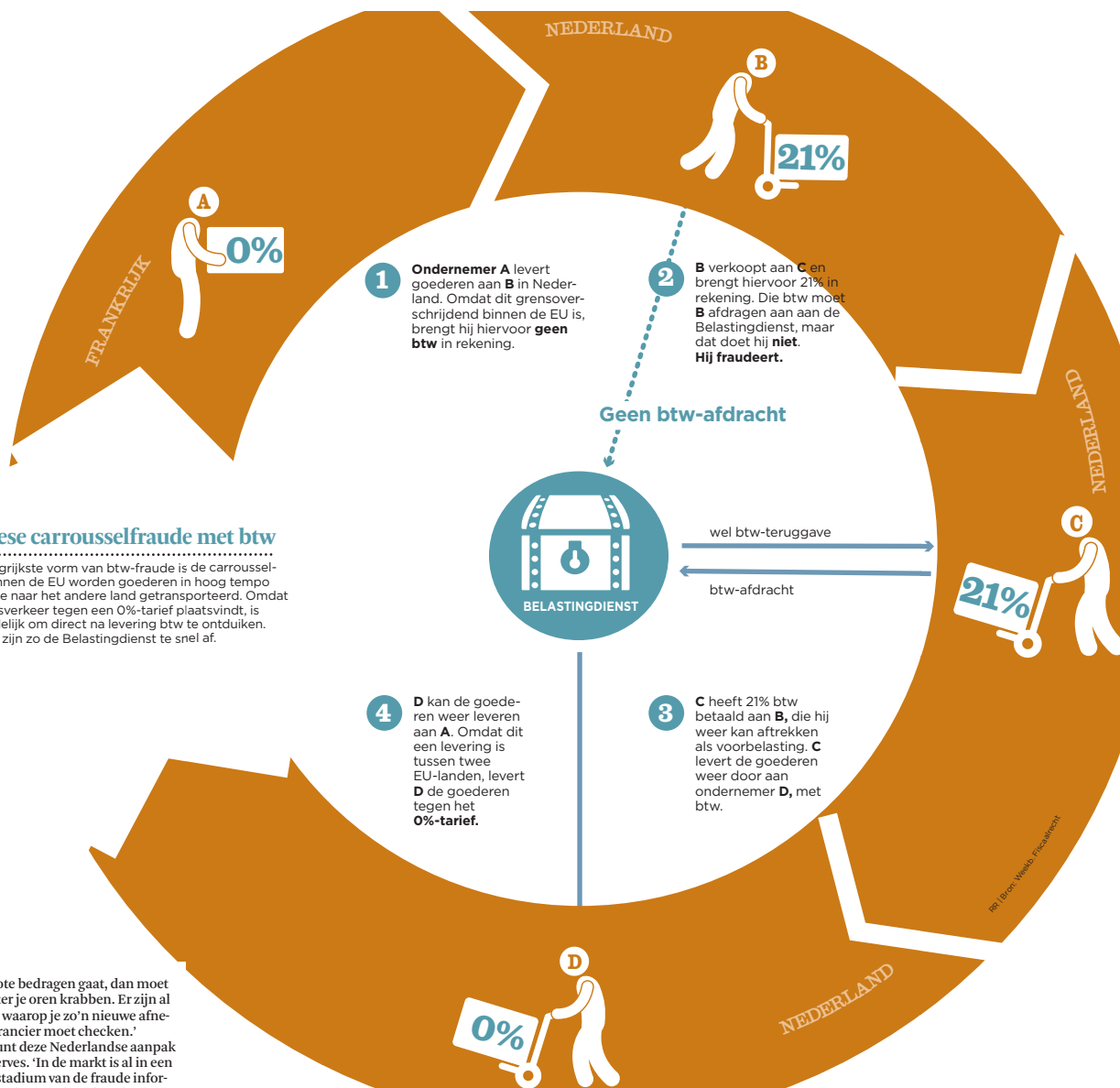
Europese carrouselfraude met btw

De omvangrijkste vorm van btw-fraude is de carrouselfraude. Binnen de EU worden goederen in hoog tempo van het ene naar het andere land getransporteerd. Omdat dit handelsverkeer tegen een 0%-tarief plaatsvindt, is het verleidelijk om direct na levering btw te ontdenken. Fraudeurs zijn zo de Belastingdienst te snel af.

teen om grote bedragen gaat, dan moet je toch achter je oren krabben. Er zijn al hulplijstjes waarop je zo'n nieuwe afnemer of leverancier moet checken.'

Wolf steunt deze Nederlandse aanpak zonder reserves. 'In de markt is al in een heel vroeg stadium van de fraude informatie aanwezig en zo kan de Belastingdienst het eerder naar boven halen.' Die vroege alertering is wettelijk, omdat veel fraudeurs even snel gaan als komen.

Vanhorick moet er een beetje om lachen. 'Denkt u echt dat bonafide bedrijven dat gaan doen? Als de Belastingdienst "fraude" hoort, staat hij de volgende ochtend ook bij de bonafide melder op de stoep om huiszoeking te doen. Daar hebben ondernemers geen vertrouwen in. Wij hebben het wel eens gedaan met een cliënt, omdat we al een tijd een fraude zagen bij de handel in emissierechten voor CO₂-uitstoot, waarbij Frankrijk zijn geld misliep. Maar toen hadden we ook onze advocaat een deur

verder klaarzitten. We hadden geen idee hoe de Belastingdienst zou reageren.'

Als structurele oplossing voor de fraude denkt Wolf niet zozeer aan de sales tax van zijn promotor Van Zadelhoff, maar aan een idee dat vijftig jaar geleden al is geopperd bij de invoering van de btw. 'In al zijn eenvoud werd destijds al gezegd: geef als overheid de btw pas terug als er is betaald. Nu is dat technologisch ook mogelijk als je alle geldstromen goed oormerkt.'

'Als ze echt willen, is het te verhelpen', zegt ook Vanhorick stellig. Een mogelijkheid is de btw te 'verleggen' voor de

groothandel. 'Dan moeten niet zowel leverancier als afnemer in het geweer komen, maar rekent de afnemer de btw aan en trekt hem ook af. Dan heb je over 75% van de goederenstroom in de EU al geen fraude meer', zegt Vanhorick.

Zijn tweede suggestie is geen btw te heffen op bulkhandel tussen groothandelaren, denk aan olie. In Nederlandse en Belgische havens gebeurt dat al onder entrepotregelingen. Pas als de olie na raffinage naar de klant gaat, komt er btw bij kijken. Dat scheelt veel administratieve lasten en het maakt die havens heel aantrekkelijk voor de handelaren.